

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae Sive Ius Ecclesiasticum

Wiestner, Jacob

Monachii, 1706

II. De Prohibitis testificari pro vel contra certas Personas.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62656](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62656)

- incestuosarum nuptiarum contractarum, sacrilegii, veneficii & aliorum criminum Capitalium, *can. Infames, 6. q. 1.* Imò de Jure Canonico rei cuiuscunque criminis, facti tantùm infamiam asserentis, hoc est, rei existimationem & opinionem apud viros honestos & prudentes lædenti & gravanti, *can. cit. c. Licet 47. & c. Testimonium 54. ibi, Aut gravata sit ejus opinio.* De Jure autem Civili hujusmodi infames à testimonio dicendo in causis tantùm Criminalibus, in quibus plenissima & omnino indubitata probationes exiguntur, repelluntur, Panormit. *in c. Testimonium cit. n. 6.* Felinus *ibid. n. 12.* & Farinac. *q. 56. n. 115.* cùm priùs *n. 112.* cùm Lanfranco *de Testib. n. 74.* monuisset, eos, si de crimine emendati sint, in causis saltem Civilibus, aut cum de crimine, Civiliter agitur, non repelli juxta *c. Testimonium cit.*
8. Dubium est, an testificari valeant excommunicati. Contra Hæreticos ob favorem Fidei eos admitti, disertè habetur *c. In fidei 5. de Hæret. in 6.* In aliis verò causis multùm refert, an tolerati sint, vel vitandi; illi enim, quòd testis depositio alterius favorem spectet, licitè producuntur & admittuntur, per *Extravag. Ad evitanda scandala Martini V.* etsi per exceptionem partis, aut à iudice ex officio valeant repelli. Istos autem seu vitandos, ut hodie sunt notorii clericorum percussores, & publicè ac nominatim denunciati, non admittendos, patet ex *c. Deducimus 8. de Sent. Excommunicat. & c. Veniens 38. in fine, hâc Rubr.* ubi, priusquam testimonium dicant, ad cautelam dicuntur absolvendi. Validum tamen etiam hujusmodi excommunicati, parte non opponente testificari præsumuntis, testimonium esse, Ugolinus *de Censur. Tab. 2. cap. 17. §. 1.* Suarez *de Censur. disp. 16. §. n. 6. & Palao tract. 29. disp. 2. p. 14.*

n. 18. desumunt ex eo; quòd specialiter irritetur testimonium Hæretici, *c. Excommunicamus 13. §. Credentes, de Hæret.* de aliis verò excommunicatis id nuppiam sic expressum.

Ob Fidem à Jure reprobata à testimonio in iudicio ferendo repelluntur perjuri, *can. Quicumque, 6. q. 1. can. Parvuli, 22. q. 5.* etiam postquam, actà de perjurio poenitentia, resipuerunt, *c. Testimonium cit. ibi, Præterquam pro reatu perjurij;* quod, qui semel ausus est Deum in testem rei falsæ adhibere, iterum hoc ausurus timeatur: imò præsumatur, *can. Non potest, 2. q. 7.* cùm semel malus lempet in eodem genere malus esse præsumatur, *Reg. Semel 8. in 6.* Panormit. *in c. Testimonium cit. n. 7.* Felin. *ibid. n. 19.* & *cit. Lanfranc. n. 77.* adeò; ut etiam in læte Majestatis aliisque criminibus exceptis, in quibus alioquin testes inhabiles admittuntur, ipsi repellantur: præterquam in hæresis crimine, *c. Accusatus 8. §. Licet de Hæret. in 6.* Farinac. *q. cit. à n. 196. & n. 203.*

Ob Suspicionem corruptionis, personæ valde inopes & viles, *can. Imprimi 7. V. Sed & de personis, 2. q. 1. §. 1. Testium cit. pr.* Quidquid autem sit de rigore Juris, in praxi, æquitate suadente, pauperes, si probatæ vitæ & famæ illasæ sint, ad testimonium dicendum admittuntur, Clarus *§. 9. q. cit. n. 11.* quòd ex inopia ortam corruptionis suspicionem vitæ honestas & probitas excludat, Farinac. *q. 15. n. 82. in fine.*

ARTICULUS II. De Prohibitis testificari pro vel contra certas Personas.

SUMMARIUM.

11. Idonei testes non sunt pro conjugibus conjugum

12. Et Parentes pro liberis ;
13. Exceptis nonnullis casibus ;
14. Et causis Matrimonialibus ;
15. Cum de conjugio impediendo ;
16. Et aliquando, cum de eo dissolvendo agitur.
17. Consanguinei & affines ;
18. Uti & domestici aliquando ;
19. Non semper repelluntur.
20. Subditus pro suo Principe testis idoneus est.
21. Liberi contra parentes &c.
22. Contra inimicum inimicus capitulis ;
23. Contra Fideles Judai & Pagani ;
24. Uti & de Jure Hæretici ;
25. Et laici contra clericos ;
26. Nisi in defectum probationis, non admittuntur.

11. **P**ro certis personis Testes idonei de Jure non sunt Imprimis maritus pro uxore : hæc pro illo, Glossa in can. Si testes 2. §. Ne liberti, V. Imperari, & l. Etiam 3. V. Eodem, C. hic ; cum propter magnam affectionem, quæ in se mutuo ferri præsumuntur ; quod una caro sint, Genes. cap. 2. V. 24. & c. Debitum 5. de Bigamis : tum verò ; quod uxor viro subdita sit, can. Femina, 3. q. 5. & de istius domo ac familia esse dicatur, l. Adversus 4. C. de Crim. expil. hæret. ejusque domicilium ac forum sequatur, l. Cum quadam 19. ff. de Jurisdic. & l. Exigere 65. ff. de Judiciis, Speculat. Tit. de Teste, §. 1. n. 15. & Farinac. Prax. Criminal. cit. q. 54. n. 210. & 224.

12. Deinde parentes pro liberis & hi pro illis, can. Si testes cit. §. Parentes, l. Testis 9. ff. & l. Parentes 6. junctâ Glossâ, V. Adversus, C. hic propter naturalem amorem & magnam affectionem, quam inter se gerunt, Farinac. q. cit. à n. 145. uti etiam fratres & cæteri consanguinei,

atque etiam affines ; quos usque ad quartum gradum exclusivè, cum pro se mutuo, non in quibuscunque, sed in criminalibus & civilibus valde arduis causis, adversus extraneos producuntur, repelli posse, desumitur, ex can. 1. can. Accusatores 12. & can. Absens, 3. q. 5. & 9.

Excipiuntur tamen varii casus & causæ, in quibus pro liberis suis testificari parentes possunt : ut, cum agitur de eorum ætate, l. Etiam 16. ff. hic, aut animò profitendi Religionem, can. Præfens, 20. q. 3. cum ipsi liberi inter se, non cum aliquo extraneo, litigant, vel extraneus, quocum litem habent, eos ad testificandum admittit &c. Farinac. q. cit. à n. 185. Uti & causæ matrimoniales, in quibus parentes, fratres & cæteri consanguinei ad testimonium dicendum aliquando præ aliis admittuntur, c. Super eo 22. hic & c. Videtur 3. Qui matrim. accus.

Multum tamen interest, an agatur de matrimonio contrahendo, impediendo, vel dissolvendo ; primò enim casu, quò de ejus contractu probando agitur, parentes idonei testes non sunt contra eum, qui nobilitate, divitiis, potentia, honore ipsorum filiam, aut filium superat, c. Super eo cit. ubi tali casu à testimonio repulsa est mater ; quòd ejus fides propter desiderium incrementi & honoris filii sui esset suspecta. Contra eum verò, qui nobilitate, opibus &c. par aut inferior est, parentes de matrimonio contracto cum aliis testari permittuntur, c. Videtur 3. Qui matr. accus. quòd hoc casu cesser suspicio : & contractus notitiam habere præ aliis præsumantur, Panormit. in c. Super eo cit. n. 8. & Menoch. de Arbitr. casu 102. n. 3. Alterò, quò de matrimonii contractu propter consanguinitatis, affinitatis, aut etiam publicæ honestatis impedimentum impediendo agitur, parentes & consanguinei

Uu 3

non so

non solum legitimi, sed præ aliis idonei testes reputantur, *c. cit.* ubi tali casu, quod de peccato vitando ageretur, solius matris testimonium habetur pro sufficienti, *cit. Panormit. num. 7. & Barbosa in c.*

16. *cit. n. 9.* Postremo casu, quod agitur de matrimonio jam contracto propter ejusmodi impedimentum dissolvendo, iterum præ aliis admittuntur consanguinei, præsertim parentes, *c. Super & c. Vis decur cit.* Ratio utriusque est; quod isti dictorum impedimentorum notitiam præ aliis habere præsumantur. Hoc tamen posteriori casu, ad plenam probationem & matrimonii dissolutionem non sufficit unius etiam parentis, sed necessarium est testimonium saltem duorum omni exceptione majorum, *c. 1. de Consanguinit.* quia agitur de maximo præjudicio conjugum & ipsius Sacramenti, Gutierrez de Matrim. cap. 14. à n. 3. & Barbosa in c. 1. *cit. n. 6.*

Neque obstat, *c. In licetis 24.* quia imprimis ejus textu à testimonio, non parentes & consanguinei, sed alii domestici repelluntur. Deinde; quia etiam domestici illi erant participes & socii criminis; ac proinde fidei omnino suspectæ, ut ibi notant Barbosa num. 21. & Gonzalez n. 8. Et demum; quia, cum agitur de matrimonio, non ob consanguinitatis, aut ex justis nuptiis ortæ affinitatis, vel publicæ honestatis, sed propter aliud ex impotentia, illicito concubitu, aliòve crimine ortum impedimentum dissolvendo, ad testimonium parentes & consanguinei, nisi valde honesti & probatæ fidei sint, non admittuntur, *c. In licetis cit.* ut notat Gonzalez *cit. n. 8.*

17. Pro consanguineis etiam & affinibus suis deponere testis potest in causis Civilibus non magni præjudicii; & in gravioribus, quando sanguine, aut affinitate conjunctus est litigantium utriusque; vel

erga litigantium alterum ita sibi conjunctum non magna, aut non major, quam in ejus adversarium affectio est; vel, cum deponens religiosus magnæ apud omnes exultationis, aut etiam notæ probitatis & fidei laicus est; vel, cum ad consanguinei aut affinis innocentiam detegendam, v.g. quod occiderit aggressorem ad necessariam sui defensionem &c. deponit, Farinac. *q. cit. n. 16.*

Demum domestici, sive ii, qui sunt de domo ac familia ejus, pro quo producantur, *can. 1. in fine, 14. q. 2. l. Testes 24. ff. & l. Etiam 3. C. hic;* verbò quicumque, quibus producens ratione patriæ, dominicæ, vel gubernativæ potestatis provata imperare potest; de quibus late accuratè Farinac. *cit. q. 54. tota.*

Domesticorum etiam seu famulorum, commensalium & similium testimonia pro domino seu patrefamilias recipiuntur, cum de rebus domesticis; vel inter duos, quorum utriusque domesticus testis est, controversis; vel ad ostendendam domini innocentiam, aut in favorem Ecclesiæ deponunt; cum propter eximiam probitatem & honestatem viam fidei digni specialiter censentur, & aliis casibus ab eodem JCT.º *q. 55. à n. 29. relatis.*

Dubium est, an subditi & vasalli testificari valeant pro suo Principe. Ratio dubitandi est; quod reverentia & observantia, quam huic debent, ejusque gratiam sibi conciliandi & offensæ evitandæ studium, illorum fidem non parum reddat suspectam. Communis tamen Curiarum praxis etiam illos à Principe productos admittit; & quando de proprio eorum interesse non agitur, admittendos evincit necessitas probationum, quarum inopiâ Principes sæpe coarctantur, si vasallos & ceteros subditos suos producere non possent. Accedit; quod rerum & jurium Principis

Principum suorum, & ab his gestorum actuum notitiam præ aliis habeant eorum vasalli & subditi, præsertim ministri; ac proinde ad testimonium de iis perhibendam isti non minus, quam domestici de rebus domi & secretò gestis, sint admittendi. Ita ad hanc *Rubricam Engel n. 29.* & *Rob. König num. 17.* exigentes, ut eorum depositioni juramenti, quò Principi suo adstricti sunt, ad eum actum relaxatio præmittatur: nisi eò ipsò, quòd à Principe producti sint, relaxatum censeferi possit.

21. Contra certas personas testari prohibentur, liberi contra parentes, propter reverentiam, quam his debent; hi contra illos, propter naturalem affectionem, cui ejusmodi testificatio adversatur, *can. Si testes 2. §. Parentes, q. 2. §. l. Parentes 6. C. b. c.* Liberti contra Patronos, *can. cit. §. Liberti, §. l. Libertorum 12. C. b. c.* Reus criminis contra suum in eo socium, *c. Veniens 10. l. Quoniam 11. C. b. c. §. l. sm. V. Nemo, C. de Accusatis.*
22. Inimicus capitalis contra suum inimicum, *c. Cum oporteat, 19. de Accusatis. l. Testium 4. pr. ibi, An inimicus ei sit, adversus quem testimonium fert, ff. §. l. Si quis 17. b. c.*, adeò; ut etiam in exceptis, puta, læsæ Majestatis, hæresis, Simonie aliisque gravissimis criminibus, & in occultis, cæterisque difficilis probationis factis & delictis non admittatur, *Menoch, de Arbitr. q. 28. n. 2. & Farinac. q. 53. an. 3.* quòd, propter odium & ex isto ortum nocendi desiderium studiùmque, de falsitate suspectum sit ejus testimonium, *arg. l. 1. §. 24. ff. de Q. Capitalis*, inquam, ut, qui de capitali crimine aliquem accusat, eive minatus est, aut in ejus consanguineum machinatus est mortem, aut simile malum, arbitriò judicis grave, *Panormit. in c. Accedens 4. Ut lite non concess. n. 3.* Non inimicus qualiscunque; cum ob levem

inimicitiam testis in causis saltem Civilibus, etsi ejus fidem aliquò modò minuat, non repellatur, *Clarus §. sm. q. 24. n. 5.* Imò etiam admittatur inimicus capitalis, qui, antequam in testem producat, non omnino recenter, sed ab aliquo tempore itaque reconciliatus fuit; ut, odium & nocendi animum in eo extinctum, præsumi possit; etsi etiam talis omnino integer testis non sit, *Gomez Tom. 3. Var. cap. 12. n. 14. & cit. Farinac. à num. 25.*

Dubium hic duplex moveri solet.

23. Unum de Judæis & Paganis, an testificari valeant contra Christianos. Ratio dubitandi est; quòd contra ipsos testes esse queant Christiani, *c. Judæi 12. & Clement. 1. b. c.* Cum igitur in judiciis servanda sit æqualitas, *c. Significantibus 2. de Mut. petit.* etiam contra hos recipiendi erunt Judæi &c. Sed ratio hæc levis est; quia æqualitas, quæ in judiciis servanda dicitur, *c. cit.* concernit personas actoris & rei, *Reg. Non licet 32. in 6.* non etiam testium, *Clement. cit. V. Juris*; quia, si hos etiam spectaret, contra periueros, excommunicatos, infames & cæteras personas à testimonio remotas testificari nemo posset, ut cum *cit.* Glossa rellè notat *Haunold, Tom. 5. de J. & J. tract. 4. n. 271.* Quare, eà non obstante, Judæos & cæteros infideles à testimonio adversus Christianos dicendo, idem cum *Panormit. in c. Judæi n. 3. Speculat. §. cit. n. 59. & Farinac. q. 54. num. 205.* non admittit, propter textum *can. 75. Apostol. can. Non potest 24. can. Pagani 2. q. 7. & can. Ipsa pietas, 23. q. 4.* Quibus id statuendi ratio fuit partim justa suspicio falsitatis; cum utique credendum non sit eis, qui Veritatis à se fidem abiecerunt, *can. Non potest cit.* partim verò odium perfidie, & favor Fidei Christianæ: cui, quia à privatis renuntiari non potest, *c. Si diligenti 12. de Foro compet. eos adversus*

verfus Christianos etiam consentientes deponere, Jure prohiberi, volunt Felin. in c. *Quam sit* 17. de *Judeis* n. 1. cit.

24. Speculat. n. 9. & Farinac. n. 225. Eadem ferè, quæ Judæorum ac Paganorum, ratio est Hæreticorum; cum à testimonio in judicio dicendo contra Orthodoxos, utroque Jure etiam ipsi removeantur. l. *Quoniam* 21. c. de *Hæreticis*, can. *Si hæreticus* 25. §. *Orthodoxis*. 2. q. 7. & c. *Excommunicamus* 13. §. *Credentes*, de *Hæret.* Ex Contuetudine tamen in Germania & Provinciis, in quibus Catholicis permixti degunt, si aliunde inhabiles & suspectæ fidei non sint, eorum perinde ut Orthodoxorum depositiones recipiuntur; quòd vi Pacis & Pactorum publicorum non solum tolerati, sed quorumcunque munerum & officiorum publicorum sint capaces. Cujusmodi Consuetudinem non damnat Farinacius cit. q. 56. n. 237.

25. Alterum dubium est de laicis, an contra clericos valeant testificari. Certum est, deponere contra hos posse in causa Civili, aut, cum de crimine agitur Civiliter tantum, arg. à contrario ductò ex c. *De cætero* 14. Cum autem de crimine Criminaliter conveniuntur, laicos admittendos, desumi videtur ex c. *Quoniam* 3. ubi tali casu etiam admittitur mulier; ac proinde multò magis laicus vir, arg. c. *Forus* 10. de *V. S.* & c. *fin. de Testib.* 609. ubi civium testimonium admittitur in causa conspirationis in Episcopum, utique Criminali.

Sed, in talibus clericorum causis laicos regulariter non admittendos, clarè expressum, can. *Testimonium*, 11. q. 1. can. *Ipsi*, 2. q. 7. & c. *De cætero* cit. partim ob reverentiam, quam clericis, tanquam Dei vice in terra fungentibus, cæteri fideles debent: partim verò; quòd laici sint diversæ conversationis, Ordinis inferioris, & non rarò à clericis alienioris affectio-

nis, can. *Laici*, 9. cit. & c. *Clerici* 3. de *Immunit.* in *Eccles.* 6.

Neque aliud desumitur ex c. in 16. contrarium allegatis; quia iis mulier & & laici ad criminis probationem admitti sunt, propter defectum aliarum ejus probationum, aut etiam propter sceleris enormitatem: quibus casibus, & in criminibus exceptis, uti etiam ad probandam criminis enormitatem, aut factam mulieres, laicos & alios de Jure alias inhabiles recipi posse: & si non plenam probationem, saltem indicium ad torturam facere, in c. *De cætero* cit. cum Glossa notat Panormit. n. 3. Barbola num. 4. & Farinac. cit. q. 61. à n. 104.

Eòdem modò, quando crimen alter probari potest, testimonium clericum non admittitur contra laicum, can. *Testimonium* cit. ut æqualitas servetur: quòd maximè procedit in causis sanguinis, propter periculum contrahendæ irregularitatis, Panormit. & Felin. in c. *De cætero* cit. uterque n. 1. & cit. Farinac. n. 57.

ARTICULUS III.

De iis, qui in certis Causis non admittuntur.

SUMMARIUM.

27. Mulier in Feudali,
28. Et, Jure saltem Canonico, in Criminali;
29. Quis in eà, cui similem habet,
30. Et in propria causa idoneus testis quia non est;
31. Et si talis sit legatarius in testamento.
32. In causa sua Ecclesia Clerici & Religiosi aliquando;
33. Non semper repelluntur;
34. Et cum admittuntur, integri testes ferè non sunt,